

Տարեկան գինն է . . . 120 դր.
Վեցամսեայ . . . 65 "
Եռամսեայ . . . 35 "
Սեկ ծանուցումը տողին 40 փարս է :
Ստորագրութիւնները կանխիկ են :
Ստորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 ին
եւ 16 ին կը սկսին :

Դուրս ելնողները լրացնելու ծանուցումը
ճախը ամեն մէկ թիւին համար 20
փարս է :
Լրացրոյ վերաբերեալ նմանի կամ որ
եւ իցէ զբաւեռին, խմբագրին ոչիտի
ուղղութի . եւ ասոնց ծանուցում ճախը
քը իրկողին վայր է :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԱՍՏԱՆԳՆԻՊՈԼԻՍ 26 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Որչափ **Ա. Ընթերցանողը** կայսեր
Թագադրութեան եւ օժման հանդէսին
վրայ նախընթաց թուով խոստացած տե-
ղեկութիւններն ահա կը հրատարակենք՝
Եւրոպայի լրագրաց մէջ հրատարակված
նամակներէն քաղելով :

Կայսեր Թագադրութեան եւ օժման
արարողութիւնը ինչպէս յայտնի է՝ Սոս-
կոյի մայր եկեղեցւոյն մէջ կը կատարվի :

Օրոտո. 26 ին օրը՝ առաւօտեան
ժամը մէկէն սկսեալ՝ մայր եկեղեցին ըն-
դունվելու արտօնութիւն ունեցող ան-
ձինքը սկսան իրենց համար սահմանված
տեղերը զբաղել : Բայց զեկեղեցւոյն
պահած տեղերը պարագայ մնացին մինչեւ
մայր կայսրուհւոյն հասնելը, որ ժամը
երեքին եկաւ, ոսկեթել ամպհովանի
մը տակ, ծանրազին ոսկեկար ծիրանի
վերաբիւ (մանթո) մը վրան առած եւ
զուլիւր կայսերական անդամանդեայ Թա-
գը դրած : Սայր կայսրուհւոյն երկու քո-
վէն կուգային՝ Սիկոպոյոս եւ Սիքայէլ
մեծ դուքսերը՝ մօրենուն թեւերը մած :
Ետեւէն կուգային կայսեր որդիքն ու
քոյրերը եւ օտար թագաւորազունները
ծիրանի վերաբիւններով, եւ անոնց ետեւ-
էն բազմաթիւ օրիւրներ ու արքունի
պալատան տիկնայք զոհարարող զոհա-
ններով : Սայր կայսրուհւոյն եկեղեցւոյն
փողոցը մտնելուն պէս՝ ծամբուն երլու
կողմը շարված զինուորներն իրենց թու-
րերը կը քաշեն, դուլները կը բացվին,
ժողովուրդը կազաղակէ, զանգակները կը
կըսին հնչել եւ թնդանթները որոտալ :
Սայր եկեղեցւոյն կրէրը հարաւային դը-
րանը քով շարված կընդունին Նորին
վեհափառութիւնը, որ երկու որդեպը
կը ընձած՝ կերթայ կայսեր աթոռին աջ
կողմը պատրաստված աթոռին վրայ կը
բազմի :

Ժամը երեքուկէսին զեկեղեցւոյն կը
վը հասնին մայր եկեղեցին, եւ կայսերական
աթոռին ձախ կողմը եւ սեղանին աջ կողմը
պատրաստված բարձր աստիճաններուն
վրայ կը նստին : Բ. Դրան եւ Պարսից
զեկապաններուն համար եկեղեցին դուր-
ըր յատուկ նստելու տեղեր պատրաստ-
ված էր :

Դեպքաններուն զիմացի կողմը կը
նստին կայսեր որդիքը եւ օտար թա-
գաւորազունք : Իսկ կայսեր աթոռին տե-
ւը կը նստին ծերակաւորն եւ Սուրբ
Սինդոնի անդամները, տերութեան խոր-
հրդականները, տէրութեան պաշտօնա-
ւերը, ազնուական մարջախաններն ու
զօրապետները :

Դեպքաններն հագնել իրենց տնոյ
նստելէն, որ դուրսէն ժողովուրդեան ա-
ղաղակներն ու թնդանթները որոտուը
կայսեր Վեհափառութեան եկեղեցւոյն
նուցանեն : Եւ ինչպէս մայր եկեղեցւոյն
կրէրը՝ առջեւէն Սոսկայի եւ Նովորոտի
արք. եպիսկոպոսները՝ ամենափառաւոր
զեկապաններով, եւ ուրիշ տառնեկու կամ
տանեւ հինգ արք. եպիսկոպոսներ կայսե-
րութեան ամեն պաւաններէն եկած՝ Թա-
գորով եկեղեցւոյն հարաւային դուռը
կըսին կայսրը զիմաւորելու :

Եւ ահա կայսրը եկեղեցւոյն դուռը
հասաւ զօրապետի մեծ համազօրեաց
հագած, փառաւոր ամպհովանի մը
տակ, որ շքեղ կերպով հագված աստի-
ճանաւորներ կը կրէին : Կայսեր ետեւէն
կուգար կայսրուհւոյն սպիտակ շքազգեստ
մը հագած : Նոյն վեհափառութիւնը՝
ամպհովանին եկեղեցւոյն դուռը թողե-
լով, ծանրաբայլ ներս մտան եւ սեղա-
նին առջեւ շարված սուրբ պատկերները
երկիւզածութեամբ համբուրեցին երես-
նէն քանի մը անգամ խաչակնքելով :
Եւ ինչ իրենց համար պատրաստված
աթոռին աստիճաններէն վեր ելան ու
բազմեցան : Կայսեր ձախ կողմը կեցած
էր Պատանդին մեծ դուռը, եւ աջ կողմը
մայր Թագուհին, անոնց ալ քով միւս
կայսրորդներն ու թագաւորազուն իշ-
խանները :

Կայսրին լուսնիւն մը տիւրեց մայր
եկեղեցւոյն մէջ : Եւ ինչ ժամանակը Սոս-
կայի Ստարապոլիտը կայսեր աթոռին առ-
տիճաններէն վեր ելաւ, ու հուստոյ
զաւանթութեան զիւրքը բացած անոր ներ-
կայացուց :

Կայսրը ամուրձայնով դաւանանքը կար-
դաց : Նոյն միջոցին Նովորոտի, Վեհափա-
ռութեան մեծապետի մետապոլիտները յա-
ռաջ եկան ու երկու բարձի վրայ զբաւ-
կայսերական վերաբիւն (մանթո) իրեններ
կայացուցին : Կայսրը անոնց օգնութեամբ
վերաբիւն հագաւ :

Ետքը կայսրը զուլիւր ծոց, եւ
Սոսկայի մետապոլիտը վրան խաչա-
կնքելով՝ ձեռուրները խաչաձեւ գլխուն
վրայ դրաւ եւ երկու աթոթք կարդաց :

Ետքը լմնալուսն, կայսրը հրաման
ըրաւ որ կայսերական Թագը տան իրեն :
Թագաւորալ պաշտօնատարը բարձիկի մը
վրայ դրած զայն՝ մետապոլիտին բե-
րաւ, ան ալ կայսեր մատոյց :

Կայսրը առաւ Թագը բարձիկին վը-
րայէն, զուլիւր դրաւ, եւ մետապոլիտը
տակալ աստեալաւորութիւն մը կարդաց :

Ետքը կայսրը գաւազանն ու երկա-
զունը ուղեց : Արդ պաշտօնատարները
բարձիկներու վրայ դրած Սոսկայի մե-
տապոլիտին բերին զանոնք, որ կայսեր մա-
տուցանելով զարձակալ աստեալաւորութիւն
մը կարդաց :

Կայսրը աջ ձեռքով ոսկեգաւառ-
նը եւ ձախ ձեռքով երկրագունտը առ-
նելով՝ աթոռին վրայ նստաւ : Բիւ մը
կաշք, զանոնք կըրդ պաշտօնատարներուն
բռնած բարձիկներուն վրայ դնելով՝ կայս-
րուհւոյն քովը կանցնց : Կայսրուհւոյն ծոցին
վրայ եկաւ կայսեր առջեւը կարմիր
թաւիշէ օսկեծոպերով բարձի մը վրայ,
եւ կայսրը Թագը իր զիւնէն հանելով
կայսրուհւոյն զիւնէն դնացուց ու նո-
րէն իր զուլիւր դրաւ :

Ետքը կայսերական վերաբիւն եւ Ս.
Նովորոտի կարգին մանեակը մատուցին կայ-
սեր, որ զանոնք կայսրուհւոյն հագցուց,
եւ չորս արքունի տիկնայք մատնեալով
վերաբիւնն ու մանեակին ծարմանդները
կապեցին :

Եւ ինչ ժամանակը կայսրուհւոյն օտք
եկաւ ու իր աթոռին վրայ նստաւ, կայս-
րին ալ նորէն ձեռքն առաւ դաւազանն
ու երկրագունտը : Նոյն միջոցին առա-
քարիւտալը բարձր ձայնիւ կայսեր տիւ-
ղաները եւ ետեւէն Տէր Խոյ՝ Վարդ, Տէր
Խոյ՝ Վարդ՝ սաղմոսը կարդաց եւ
դպրեւները երեք անգամ իշխոսաւ ան
զոյնցին :

Եւ ինչ կըսին ժամանակը ամեն եկե-
ղեցւոյն զանգակները զարնելով սկը-
սան, եւ նոյն արվածին պէս՝ Վեհափա-
ռութեան 101 թնդանթ արձակեցին : Նոյն մի-
ջոցին բոլոր եկեղեցւոյնները եւ ներկայ
զանրվող այր ու կին հանդիսականները
շնորհաւորութիւն մատուցին կայսեր,
երեք անգամ խոնարհութիւն ընելով
իրենց կանգնած տեղէն : Կայսրուհւոյն
ներն ու կայսերական գերզատանին ան-
զամները նմանապէս շնորհաւորութիւն
մատուցին կայսեր աթոռին բարձրաւան-
դակին վրայ ելելով :

Զանգակներուն ու թնդանթներուն
ձայնը կարգելուն, Կայսրը՝ դաւազանն ու
երկրա գունտը բերող պաշտօնատարնե-
րուն առաւ ու ծոցին վրայ եկաւ,
մետապոլիտը գլխը մը մատոյց իրեն, որուն
մէջ կայսրը առթոք մը կարդաց պարագա-
յին յարմար : Ետքը լմնալուսն, մետա-
պոլիտը ծոցնէն վրայ եկաւ, նոյնպէս
եկեղեցւոյն մէջ կողմ հանդիսականները,
եւ բոլոր ժողովուրդեան բերնէն աթոթք մը
ըրաւ : Եւ ինչ միջոցին կայսրը օտքի վրայ
կեցաւ :

Ետքը լմնալուսն ետեւ, մետա-
պոլիտը համառօտ աստեալաւորութիւն մը
ուղեց կայսեր. եւ զպրեւները Չիւ-
րաւոր քովը կարդացին, որուն
ժամանակը զանգակները նորէն հնչել սկը-
սան :

Ետքը սուրբ պատարագի խորհուր-
դը սկսաւ, որուն ժամանակը կայսրը
զիւնէն Թագը հանց ու բերող պաշտօնա-
տարներուն առաւ : Պատարագը լմնա-

լուսն նորէն զուլիւր դրաւ զայն :

Պատարագին լեւտարանը կարդաց-
վելէն ետեւ՝ նոյն սուրբ զիւրքը կայսեր ու
կայսրուհւոյն ներկայացուցին համբու-
րելու :

Պատարագին խորհրդական մասը եր-
գելու տանէ Սոսկայի քաղաքապետը եւ
երկու պաշտօնատար կայսեր՝ աթոռին առ-
ջեւէն մինչեւ սեղանը կարմիր թաւիշէ
կերպաս մը փակցին ոսկեթել ծոպերով,
եւ սեղանին դրանք մէջ ալ ոսկեծամուկ
օթոց մը փակցին, որուն ծայրը մինչեւ
ներս սեղանին տակը տարածեցին սար-
կաւազները :

Կանոնը լմնալուսն եւ պատարագա մատոյց
արքեպիսկոպոսին հազարգլխէն ետեւ, սե-
ղանին դուռները կը բացվին եւ երկու ա-
ւազ արկաւազ սեղանին քովէն կայսեր
առջեւը կալով կը ծանուցանեն անոր թէ
օժման ժամանակն է : Իսկոյն կայսրը իւր
թուրը քովը պաշտօնատարին յանձնելով՝
աթոռէն իջաւ եւ կայսերական վերաբի-
ւոյն սեղանին դուռը դնաց. կայսրու-
հւոյն ալ ետեւէն դնաց :

Սոսկայի մետապոլիտը Ս. Իւզնի
օկի հը ձեռքը բռնած՝ յատկապէս շն-
քած ոսկեկէ ոտա մը մէջը Թագի թոյն, ու
անով կայսեր ճակատը, արտեւանուեցը,
շրթները, տիւրանները, կուրծքը եւ ձեռ-
ուրները օժեց սովորական աղօթքը կար-
դալով, եւ Նովորոտի մետապոլիտն
ալ մէկ կողմանէ արեց,

Կայսեր օժման արարողութիւնը լը-
մնալուսն ետեւ, որուն ժամանակը նորէն
զանգակներն հնչեցին եւ 101 թնդանթ
արձակվեցան, կայսրը սեղանին դրանք
աջ կողմը կանգնեցաւ ճիւղաւորապետին
առջեւը : Եւ ինչ ժամանակը կայսրուհւոյն
զնաց սեղանին դուռը, եւ նոյն ոսկեծա-
մուկ օթոց մը վրայ կանգնեցաւ : Սոս-
կայի մետապոլիտն անոր ալ միայն ճա-
կատը օժեց :

Եւ ինչ արարողութիւնը լմնալուսն եւ
տեւ, կայսրուհւոյն սեղանին դրանք ձախ
կողմը դնաց եւ Սուրբ Մատաւածանի
պատկերին առջեւ կանգնեցաւ :

Ետքը կայսրը հաղորդութեան հը-
րաւորվելով՝ սեղանին դուռնէն ներս մտաւ,
սուրբ խորհրդոյն հաղորդեցաւ. նոյնպէս
կայսրուհւոյն :

Պատարագին արարողութիւնը լը-
մնալուսն ետեւ, Տէր Խոյ՝ Վարդ՝ կըրդ
վերաբիւն կարդացվելով՝ հանդէսը աւար-
տեցաւ :

Եւ ինչ հանդէսին եւ արարողութեանց
ժամանակը եկեղեցւոյն մէջ տնտնված
զարմանալի բարեկարգութիւնը, զարդե-
րուն ու զարդարանքներուն շքեղութիւնը,
հանդիսականաց ու պաշտօնատարաց հա-
զուստներուն ու զարդարանքներուն նը-
մանը չանկնով փաստաւորութիւնն ու

ձոխութիւնը տեսնողին ապշութիւն կը բերէր:

Այս օրը ժամ մը անցած էր երբոր եկեղեցւոյն դռները վերստին բացվեցան: Մայր կայսրուհին արեւելեան դռնէն դուրս ելաւ եկած հանգիստով, եւ կայսրը միւս դռնէն: Այսպէս թաղը գլուխը, զաւազանը մէկձեռքը՝ եւերկրագունդը միւս ձեռքը՝ ամպ հովանիին առջեւէն կերթար: Նուագարանները կը հնչէին, բոլոր զանգակները կը զարնէին, թնդանօթները կ'որոտային եւ ժողովուրդը հա՛հա՛հ կը կանչէր:

Այսպէս մայր եկեղեցիէն մինչեւ Քրեմլինի պալատը ծափերու վրայ եղած երկու եկեղեցիներէն հանդիպելէն ետեւ, Քրեմլինի պալատը դարձաւ հանդիսութիւն: Նոյն իրիկունը եւ յաջորդ երկու իրիկունները հրախաղութիւններ ու լուսաւորութիւններ եղան նմանը չտեսնուած կերպով:

Հետեւեալ իրիկունը կայսեր պալատը շքեղ պարահանգիստ մը եղաւ, որուն հինգ հարիւր հոգի հրաւիրեալ էին: Համագեղատեսիլներ ու կանացի զարդերուն պերճութիւնն ու ձոխութիւնը բաժանելի էր:

Ժամը դիշերուան չորս ու կէսին միջոցները կայսրն ու կայսրուհին պարահանգիստին սրահ մտնելով հանդէսը բաժանաւ: Այսպէս հին անդամանդեայ թագ մը դրած էր դուռը:

Այս պարահանգիստին մէջ կարգաւ չեղաւ, այլ միայն ձեւով մը: Այսպիսով հին հետ զհետ ձեւով զազդեղ, լեզուով, լեզուով եւ խ. Գրան դեպքաններուն եւ օտար արքայազուն իշխաններուն հետ: Այսպիսով դեպքաններուն կանանցը եւ պարտան տիկնանցը հետ ձեւով:

Օգոստ. 28-ին օրը՝ Ռուսիոյ բոլոր բարձրաստիճան եկեղեցականները օտար տէրութեանը դեսպանները, ազնուականներն ու խաճառականները կայսեր ու կայսրուհւոյն շնորհաւորութեան բացին:

Եղած հանդիսաւոր ընդունելութիւնը հետեւեալ կերպով կը պատմեն:

Այս օրէն երկու ժամ առաջ, շնորհաւորութեան երթալու անձինքը կայսեր պալատը ժողովուած էին:

Ժամը հինգին, կայսրը եւ կայսրուհին դահլիճ սրահ մտան, որուն դռները դեռ դոց էին, եւ պիտի բացվէին ամեն կարգի պատգամաւորութիւնները հետ զհետ խումբ խումբ ներս ընդունելու համար:

Նոյն վեհապալատութիւնը իրենց աթոռին վրայ ելան բազմեցան, որուն առաջիններուն տակը կանգած էին կայսերական պալատին մարաշխաններն ու արարողագետները փառաւոր զգեստներով: Պարտականները աթոռին աջ կողմը կարգաւ շարված էին, եւ աւելորդի ու մարմնի զօրաց խումբ մը ձախ կողմը շարված: Այսպիսական նշանները աթոռին քովը սեղանի մը վրայ դրված էին: Երբունի պալատան սպասաւորներն ու սեւերը սրահին դրանք մէջ կեցած էին:

Այսպէս հրաման ընելով, մեծ արարողական ու արարողականները՝ ներս խօթեցին Ս. Սինօզին անդամներն ու բարձրաստիճան եկեղեցականները, որոնց առաջին կերթային Սոսկայի, Քրեմլին, Բեղապուրիկ եւ Լեթուանայի մետապօլիտները: Ետնայ կուսէն կերթային արք. եպիսկոպոսներն իրենց կարմիր ու սեւ զիծերով երկայն վերարկուները հա-

զած, եւ զերթէ ամենալ սկանակապ խաչեր ու նշաններ կը կրէին: Ետնայ կուսէն արշնամարտիկները կերթային սեւ վերարկուներ հագած: Այս երկար թափօրը ահաւոր տեսք մը ունէր: Եկեղեցականները կայսերական աթոռին առջեւը հասած ատենին, կայսրը աթոռին աստիճաններէն վար իջաւ. մետրապօլիտները զենքը օրհնեցին, եւ Սոսկայի մետրապօլիտը կարճառօտ ատենարանութիւն մը ըրաւ:

Եկեղեցականներէն ետեւ՝ մարաշխաններն ու զաւազան ազնուականները ներս մտան, երկերկու օգնականով, եւ ամեն մէկը մէկ մէկ ոսկի սկուտով հաց ու աղ կը բերէին:

Ռուսիոյ մէջ հին սովորութիւն մը նէ հաց ու աղ մատուցանել: Հասարակ առիթներու մէջ՝ անիկը հիւրընկալութեան նշան մընէ: Իսկ այս պարագային մէջ՝ բոլոր ուսուց ազնուականներուն իրենց ինքնակալին ունեցած անձնաւորութեանը նշան է: Ետնայ կուսէն խաղախներուն եւ Եփեսոսի ժողովագոյ պատգամաւորները ներս մտան: Չէրքէզներուն ձոխ ու զեղեցիկ կերպարանքը երեստ սիրուն կերեւար: Երկու խաղախներ եւ երկու խորդը պատգամաւորներ՝ ոսկի ծոպերով կանանց թաւիշ վերարկուներովն ու սրածայր զենքերովն անմեղ ու աղ իրենց վրայ կը դարձունէին:

Ժամը եօթնին դեսպանները ներս մտան իրենց տիկնաններուն հետ: Ժամը ութին Բ. Գրան դեսպան Բարձրապատիւ Պապըրը Մէհմէտ փաշային հանդիսաւոր ընդունելութիւնը կատարելու համար: Նորին բարձրութիւնը կայսեր թագաւորութեան հանդիսին առջև օրը հասած էր Սոսկա: Սրահին ներս մտնելուն, բարձրապատիւ Մէհմէտ փաշան իր հետի պաշտօնատարներէն բաժնովելով՝ կայսեր մօտեցաւ, եւ իր դեսպանութեան վկայակարները մատուցանելով՝ զազդեղներէն ատենարանութիւն մը ըրաւ: Այսպիսով առանց թարգմանի քանի մը պատգամաւորական խօսքերով ուղղակի պատասխանեց Ս. Բարձրութեանը:

Դեսպանին դուրս ելելէն ետեւ, կայսերութեան խորհրդայն եւ ծերակալին անդամները ներկայացան կայսեր: Ետնայ կուսէն մտան Ռուսիոյ ամեն զաւառներուն վաճառականաց զինուորները՝ ոսկի սկուտով մէջ հաց ու աղ բերելով:

Ժամը ասանին միջոցները ընդունելութիւնները վերջացան եւ կայսրը իր սենեակը քաշվեցաւ:

Թագաւորութեան հանգիստն օրը կայսրը մեծ ճաշ մը տուաւ ժողովուրդեան Սոսկայի դաշտին մէջ: Այս ճաշը 46 հազար մարդու համար պատրաստված էր 240 սեղանի վրայ, որոնց ամեն մէկուն վրայ՝ ուրիշ բազմաթիւ կերակուրներէն զատ՝ մէկ ամբողջ ոչխար կար խորոված՝ եղջիւրներն ոսկեզօծ ու քիթերն արծաթազօծ:

Այս ոչխարներէն զատ 7200 հաւ, 1000 հնդկահաւ, 1000 բաղ կար: Բազմաթիւ մասին ալ 4000 դոյլ (դոլար) գարնջուր եւ 2800 դոյլ սեւ ու ձերմակ զինի կար:

Սոսկայի մետրապօլիտ Պիլաթոս արք. եպիսկոպոսը՝ կայսրը պատկերուն ու օճիկուն առիթն անդամանդներով զարդարած ծանրադիրն ոսկի զաւազան մը պարգեւ ընկալաւ:

Սկսած 8-ին Սոսկայի ժողովուրդեան համար մեծ տօնահանգիները պիտի ըլ-

լար: 11-ին՝ Եւդոկիոյ դեսպանը պարահանգիստ մը պիտի ընէր, 14-ին՝ Եստրիոյ դեսպանը 15-ին Պաղղոնի դեսպանը պիտի ընէր: 16-ին ալ հրախաղութիւն մը ըլլալով տօնահանգիստ պիտի վերջանար: Հաղարնուագածուներու բանակ մը ապստամբ էր այս վերջին հանգիստներուն համար: Այս նուագարաններուն ամենը մէկէն զարնված ժամանակը թնդանօթները պատրաստված էին, որոնք երթորական թելերու միջոցաւ պիտի արձակվէին եղանակներուն հանձնարար համեմատ տալի բամբ (պասո) ձայներուն զորքը տեսնելու համար:

Եւրոպայի լրագիրները Ս. Եւդոսանդի կայսեր իր թագաւորութեան առթիւ հանած յայտարարութեան զրլխաւոր կտորները քաղելով կը հրատարակէին:

Այս յայտարարութիւնը 38 յօդուածէ կը բաղկանայ որոնց ամեն մէկը զատ զատ արտօնութիւններ ու շնորհներ են՝ որ կայսրը իր թագաւորութեան եւ օճման առթիւ կը պարգեւէ իր ժողովուրդներուն: Այն արտօնութիւններուն ամենէն զինուորներն հետեւեալներն են:

Պախ եւ առաջ՝ կայսրը իր տէրութեան բոլոր ժողովուրդները չորս տարի զինուորագրութեան կազմակերպելու որ պատերազմ մը վրայ չգայ մինչեւ չորս տարի:

Երբորդ, զանազան դաւաններուն եւ մեծացած առեւթերը՝ որոնց դուռը 24 միլիոն քառաւորի կը հասնէ, նոյն պէս եւ բոլոր դրամական տուգանքները կը շնորհէ անոնց որ դեռ չեն կրցած վճարել:

Երբորդ, շատ երկիրներ ճանապարհորդութեան համար արված անցազիրներուն ծանր տուրքը կը վերցնեն, եւ միակ դրոշմի թելեւ տուրք մը կը թողու անկարող զինուորաց օգտին համար:

Չորրորդ, զղջացեալ յանցաւորաց պատիժը կամ մասամբ կամ բոլորովին կը ներէ: Բարձրական յանցանք դատարանականներուն ալ ոմանց պատիժը կը թելեցնեն, ոմանց ալ բոլորովին ազատութիւն շնորհելով, թող կուտայ Սոսկա եւ Բեղապուրիկ քաղաքներէն զատ ուր որ ուզեն բնակելու: Իսկ քաղաքական յանցանք դատարանականներուն ստացող ազնուականներուն՝ իրենց ամեն իրաւունքները վերստին կը հաստատեն որոնց յետոյ:

Հինգերորդ, հրեայներուն վրայ միջեւ հիմա ծանրացած զինուորագրութեան յատուկ օրէնքները կը վերցնեն:

Երկրպէս տէրութեան ծովու եւ ցամաքի զօրքերէն տէրութեան ծառայող միջոցներն ծնած զաւակները՝ որ միջեւ հիմա տէրութեան կը սեպվին եւ զինուոր կը ըլլային, այսուհետեւ իրենց ծնողացը պիտի արվին, որ ինչ վիճակի մէջ ուզենեն դնեն իրենց զաւակները:

Յայտարարութեան միւս յօդուածները տէրութեան երաւոյն եւ ներքին կառավարութեան զործերու վերաբերեալ ըլլալով, մեր ընթերցողաց ուշադրութեանը արժանի չենք համարիր, հետեւաբար զանց կենք հրատարակել:

Բեղապուրիկի գլխավոր նամակ մը կը հաստատէ, թէ կայսեր յայտարարութեան մէջ յօդուած մըն ալ կայ եղեր, որ կը հրամայէ թէ իր թագաւորութեան օրէն ետքը ծնած ստրուկի (մուծիքի) զաւակները ստրկութեան ազատ պիտի

ձանցորդին: Բայց յայտարարութեան հրատարակելէն քանի մը օր առաջ դաւադրութիւն մը երեւան ելելով՝ այս յօդուածը յայտարարութեան մէջէն վերջնել պատշաճ տեսնուեցաւ: Գաւազիրներէն 31 հոգի՝ որ Բեղապուրիկ բարձրագոյն ազնուականներէն են եղեր՝ Պօղոս Պետրոսի բերդին մէջ բանտարկվեցին: Արաքի թէ Ս. Եւդոսանդի կայսեր յայտարարութեան ազատամիտ եւ քաղցր հոգին Ռուսիոյ ազնուականաց հղորակչին մասին անհաճոյ եղեր է:

Մարտիկայի շոգեհաւով եկած լուրերը մինչեւ սեպտ. 12 կը հասնին:

Այս թուականին դեռ Եւդոկիոյ ու Պաղղոնի նաւախումբները ծախայ երած էին, բայց արդէն Սոսկայի ու Փարիզի լրագիրներուն ծանօթ էր արեւմտեան տէրութեանց որոշումը:

Փարիզէն Պէլճիքայի Ինքեթարան լրագրին սեպտ. 9/21 թուով գրված նամակ մը հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ այս գործին վրայ:

Ստոյգ է որ Մարտի-Բոսթ լրագրին ըսածին պէս՝ երկու մեծ տէրութեանց ամեն մէկը չորս մեծ պատերազմական նաւ եւ չորստական ալ շոգեհաւով թրքական պիտի իրեն: Գաղղիոյ կառավարութեան խրկած ու թրքական պատերազմական նաւերը երեքշաբթի օրը ծախայ պիտի իրեն, Եստրիոս երթան, ու հեն Եւդոկիոյ նաւախումբին սպասեն:

Այսօր Պաղղոնի դեսպանատան պաշտօնատար մը ծախայ կիլիկիոյ Փարիզէն, ու Գաղղիոյ դաղդիական դեսպան Ս. Պրերնիէն բերնով պատուէրներ կը տանի:

Այս պաշտօնատարը՝ Գաղղիոյ խաղաղութեան պատերազմական նաւերով պիտի երթայ: Ս. Պրերնիէն հրաման կը ընէ որ վերջին խօսքը ուզէ՝ Գաղղիոյ թագաւորութեան եւ երբոր դահլիճ մէջ պատուական մը չառնէ, անմիջապէս Գաղղիոյ ելլէ ու Գաղղիոյ նաւախումբը երթայ: Եւդոկիոյ կառավարութիւնը ասանկ պատգամաւոր դեսպան մը չի ընտրել իր կողմէն:

Այդ կամ աւելի հաւանականաբար երեքշաբթի Ս. Պրերնիէն լրագրը ծանուցադրի մը օրինակը պիտի հրատարակէ, որն որ երկու մեծ տէրութեանները Եւրոպայի ուրիշ տէրութեանց խրկած են: Ծանուցադրին իմաստը այս է: Իսկ յոյց արվածէ թէ Խաղաղայի վերաբերեալ խնդիրները ներքին եւ սեպհական չեն այն երկրներն ուր այն խնդիրը յարուցանելու առիթ եղող անցքերը կը պատահին հին, այլ հարկէ՝ Եւրոպայի ընդհանուր օգտին համար առաջին առիթն այն դժուարութիւններուն, որ պակասաւոր եւ հետեւաբար վտանգաւոր վիճակի մը կրնան ծագել: Եստրիոս դեսպանական ծախով խնդիրները եղաւ Գաղղիոյ թագաւորին, բայց Գաղղիոյ վեհապալատութիւնը անանջ չէր լսեց, եւ անպատշաճ կերպով պատասխան տուաւ: Ռուսիոյ այս խնդիրը ընդ տէրութեանները հարկադրեցան մէջ մտնելու: Եւրոպայէ ծանուցադրելը կը լմնայ աղու բողբ մը ընելով՝ կանխաւ որ եւ ինչ ապաստարան կան շարժումներու դէմ, եւ կապաւնաց առանց զիտութեան պատժելու այն կերպ յեղափոխական փորձերը որ երկու կառավարութեանց ձեռք առնելը միջոցներուն առթիւ կամ անոնց դժուարեցնելը պատահելով: Երկու կառավարութիւններն այս պարագային մէջ սոսկ պահանջ ուղարկանաւորա-

